

ПРОБЛЕМА НАРКОТРАФІКУ У ВІДНОСИНАХ РОСІЯ – ЄС

І. Г. Лебідь

АНОТАЦІЯ

На сьогоднішній день поширення наркотиків стало серйозною загрозою не лише внутрішньополітичній ситуації у певних країнах, а й міжнародній безпеці в цілому, тому досить закономірною є взаємодія на рівні Росія – ЄС проти світового наркотрафіку. Погляди сторін на окремі аспекти проблеми часто не співпадають, і відповідно відносини сторін у сфері не були рівними й динамічними, проте в останні роки ми бачимо позитивні результати – розроблена нормативна база, відбувається обмін інформацією і технологіями, працює консультативний механізм, впроваджуються спільні проекти. Подальша тісна співпраця сторін на основі

партнерства може сприяти успішному послабленню наркотрафіку по «героїновому» та «кокаїновому» маршрутам і зменшенню вживання наркотиків населенням.

Ключові слова: Російська Федерація, Європейський Союз, міжнародна безпека, наркотрафік, співпраця.

Наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. виникла необхідність врегулювання нових проблем глобального значення, які раніше вирішувалися на державному або регіональному рівнях. У сучасному світі вживання наркотиків стало одним з найбільш гострих соціальних питань і справжнім викликом міжнародному миру та безпеці, перевищуючи за своєю руйнівною дією тероризм. Операції з наркотиками приносять від 300 до 2000% прибутку, і попит на цей товар серед населення зростає: лише на 2000 р. у світі налічувалося 200 млн. осіб, які вживали наркотики [1]. За оцінками ООН і МВФ, щорічна сума прибутку від їх незаконного обігу в 2009 р. складала 1,3 трлн. дол., або 7-10% від світової торгівлі [2]. Наркотики істотно підбивають здоров'я населення планети, стають причиною злочинів, джерелом фінансування повстанців і терористів, впливають на розвиток економіки. Отже, незаперечний факт – зв'язок наркобізнесу з транснаціональною злочинністю, протидіяти якій можливо лише спільними зусиллями.

Упродовж останніх двадцяти років відносини Росія – ЄС розвивалися за різними векторами, зокрема у сфері невійськових загроз міжнародній безпеці, серед яких особливе місце посідає наркотрафік – процес нелегального транспортування наркотиків всередині держав-виробників або через території інших країн. Росія фактично включена в систему наркобізнесу та перетворена на перевалочний пункт. У ЄС наркотики циркулюють практично безперервно, бо поступають одночасно з численних пунктів і обробляються в лабораторіях, розміщених в усіх країнах. Територія України, своєю чергою, використовується для перевезення важких наркотиків з Російської Федерації (далі – РФ) до ЄС і є ринком збуту, тому для нас видається корисним мало досліджений досвід тісної співпраці найближчих сусідів.

Питання наркотрафіку часто було предметом гострої політичної дискусії, журналістських розслідувань або публіцистичних творів, і зовсім недавно стало досліджуватися науковцями. Проблемі наркотрафіку у відносинах Росія – ЄС не присвячено жодного ґрунтовного дослідження, хоча О. Потьомкіна досить ретельно проаналізувала антинаркотичну політику обох сторін [3]. Такі російські науковці, як Н. Белов, В. Єрьоменко, Р. Нургалієв, В. Теріна, приділили більше уваги проблемі Афганістану, характеристиці певних наркогруповань і місцю Росії у світовій наркоторгівлі, залишаючи поза увагою її відносини з ЄС у цій сфері. Зарубіжні учені не виявляють великої зацікавленості цією темою і займаються переважно критикою антинаркотичної політики Євросоюзу, як наприклад С. Пейруз і Р. Стівз [4]. Українські дослідники вивчають міжнародно-правові аспекти протидії наркотрафіку, але не в розглянутому нами ракурсі, хоча, на наш погляд, питання взаємодії РФ і ЄС відносно поширення й транспортування наркотиків є досить актуальним.

Джерельну базу дослідження склали міжнародні договори й угоди РФ і ЄС, стратегії, програмні документи, плани дій, звіти, доповіді, огляди, виступи і заяви посадових осіб, періодична преса тощо.

Метою статті є аналіз взаємодії Російської Федерації та Європейського Союзу проти наркотрафіку як загрози міжнародній безпеці наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст.

Відповідно до мети виділено наступні завдання: розглянути роль наркобізнесу й наркотрафіку в сучасному світі й виявити його зв'язок з проблемами міжнародної безпеки; дати характеристику законодавчим основам співпраці РФ і ЄС у цій сфері та впливу ООН на неї; проаналізувати основні канали і маршрути наркотрафіку, його регіональні особливості й перспективи; дати оцінку антинаркотичній діяльності РФ і

ЄС у регіональному і світовому вимірі; розглянути варіанти подальшої співпраці сторін у боротьбі з наркотрафіком.

Протидія наркотрафіку розпочалася з 1912 р., коли на Шанхайській конференції була прийнята Міжнародна конвенція з опіуму. На сьогодні світова спільнота розробила достатню кількість угод, договорів й інших документів з контролю за обігом наркотиків і боротьби з наркозлочинністю, головні серед яких Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р. і протокол до неї 1971 р., Конвенція про психотропні засоби 1971 р. і Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотиків і психотропних речовин 1988 р. Важливим елементом контролю над наркотиками є міжнародні організації: Програмі ООН з міжнародного контролю над наркотиками й Управлінню ООН з наркотиків належить провідна роль.

У своїй антинаркотичній політиці РФ і ЄС керуються передусім Конвенцією ООН 1988 р., яку вони ратифікували. ЄС раніше почав розробляти правову базу, ніж його північний сусід. На наднаціональному рівні у 1990 – 1992 рр. прийнято відповідний регламент і директиви, а в грудні 2004 р. – затверджено антинаркотичну стратегію ЄС на 2005 – 2012 рр. і два Плани дій у її межах [5]. Політика ЄС у галузі проводиться спільно Співтовариством і його членами, але щодо протидії незаконному обігу прекурсорів (допоміжних речовин у виробництві наркотиків) і відмивання грошей держави-члени передали власні компетенції на наднаціональний рівень. Правові основи боротьби з нелегальним обігом наркотиків у Росії складають Федеральний Закон РФ від 8 січня 1998 р. «Про наркотичні засоби і психотропні речовини» і Карний кодекс РФ (ст. 228-232). Обидві сторони мають розгалужену систему органів, створену в ЄС з сер. 90-рр. ХХ ст., а в РФ – з поч. ХХІ ст.

У ставленні до наркотиків і наркоманії в РФ і в ЄС існують відмінності. Р. Стівз називає європейську політику щодо наркотиків «прагматичним зменшенням шкоди» (pragmatic harm reduction – англ.), адже політика ЄС не є «війною проти наркотиків»; вона передбачає профілактичні заходи, лікування наркозалежних, зменшення вживання наркотиків, досить лояльне ставлення до «легких» наркотиків у деяких країнах [6]. У Росії ні про яку легалізацію наркотичних речовин не може йти мова, і її політика є більш жорсткою, однак обидві сторони визнають поширення наркотиків за тяжкий злочин, який передбачає суворе покарання.

Існують певні регіональні особливості вживання наркотиків: кокаїн призначений для Північної Європи; каннабісний ринок орієнтується на заможні країни; синтетичні наркотики, вироблені в країнах Балтії, потрапляють до Східної Європи та Росії [7]. Катастрофічними є масштаби наркоманії для обох сторін. Останнім часом Росія стала скоріше кінцевим пунктом призначення «важких наркотиків», ніж транзитною зоною: на неї припадає 21% всього виробленого героїну і 5% інших опіатів [8]. ЄС залишається другим після США ринком збуту кокаїну і регіоном з 500 тис. жителів, які лікуються від героїнової залежності [9]. Варто погодитися з влучним висновком Управління ООН зі злочинності й наркотиків про три проблеми у міжнародній протидії наркобізнесові – виробництво героїну в Афганістані, постачання та вживання каннабісу в усьому світі і мода на кокаїн у Європі [10], що і пояснює важливість російсько-європейської взаємодії.

Правовою основою співпраці РФ і ЄС у боротьбі з наркотрафіком є ст. 84 про кооперацію сторін проти незаконного обігу наркотичних і психотропних речовин Угоди про партнерство і співпрацю [11]. У Колективній стратегії ЄС щодо Росії від 3-4 червня 1999 р. і Стратегії розвитку відносин РФ з ЄС на середньострокову перспективу (2000 – 2010 рр.) пріоритет надається взаємодії між компетентними органами сторін, обмінові спеціалістами з російських відомств, Європейського центру моніторингу проблем наркотиків і наркоманії (далі – ЄЦМПНН), Європолу, залученню РФ до роботи Дублінської групи [12].

Основою антизлочинної діяльності ЄС і Росії є План спільних дій Європейського Союзу та Росії з боротьби проти організованої злочинності 2000 р. і Угода про співпрацю між Російською Федерацією та Європейською поліцейською організацією (далі – Європол) 2003 р. Боротьба з наркобізнесом у межах зазначених документів зорієнтована на створення дієвих інструментів і форм взаємодії і передбачає обмін стратегічною і технічною інформацією, проведення науково-практичних конференцій, стажувань, консультацій і семінарів, посилення контролю на кордоні, участь у міжнародних програмах [13].

Положення плану отримали свій розвиток у рішеннях саміту Росія-ЄС 31 травня 2003 р. в Санкт-Петербурзі про розробку конкретних чотирьох просторів. Прийнята 10 травня 2005 р. «Дорожня карта» зі спільного простору свободи, безпеки та правосуддя визначає пріоритетом вирішення проблеми незаконного обігу наркотиків, зниження попиту на них і попередження відтоку прекурсорів. Кооперація РФ і ЄС у цій сфері стосується питань, визначених Планом дій, а також співпраці у межах регіональних і міжнародних форумів, особливо в ООН, відносно країн-виробників і країн транзиту, обміну досвідом й інформацією з питань зниження попиту на наркотики, запобігання та лікування наркоманії [14].

Важливою віхою у взаємодії профільних органів у антинаркотичній діяльності стало підписання у жовтні 2007 р. в ході саміту Росія-ЄС в м. Мафра директором Федеральної служби Російської Федерації з контролю за обігом наркотиків (далі – ФСКН) В. Черкесовим і виконавчим директором ЄЦМПНН В. Гетцом Меморандуму про порозуміння. Сторони погодилися обмінюватися інформацією про вживання наркотиків на їхній території, їхні нові різновиди, технології виробництва й методи дослідження, про канали відмивання грошей, вивчити можливості спільного моніторингу ситуації та домовилися про спільні навчання персоналу [15].

Отже, на початок ХХІ ст. склалася відповідна правова база взаємодії ЄС і РФ з проблеми поширення наркотиків і боротьби з наркотрафіком, проте, на наш погляд, не можна говорити про інтенсивну співпрацю РФ і ЄС у цій сфері в 90-х рр. ХХ ст. – вона активізувалася на поч. ХХІ ст.

Транснаціональний характер організованої злочинності, яка контролює наркотрафік, обумовлює взаємодію РФ і ЄС передусім у межах регіональних і міжнародних форумів, що здійснюється за такими напрямками, як прикордонна співпраця, налагодження консультативного механізму і проведення спільних морських і наземних операцій. Консультативний механізм за участі Болгарії, Румунії, Великої Британії, Німеччини, Іспанії, Італії, Латвії, Нідерландів, Хорватії, Естонії, Литви набув регулярного характеру і почав давати позитивні наслідки наприкінці 90-х рр. ХХ ст. [16]. Так, наприклад, у ході спільної операції російських і британських спецслужб у 1997 р. було заарештовано сім осіб, які перевозили з Венесуели до РФ 200 кг кокаїну у банках з-під ананасового компоту [17].

Реальні кроки у прикордонній співпраці розпочалися також з к. 90-х рр. ХХ ст. зі Спільної заяви Європейської комісії та Росії від 18 липня 1997 р., реалізації митної програми «Твіннинг» і програми ТАСІС, спільні навчальні заходи. Стрімко посилювався контроль за незаконним обігом наркотиків, відбувалося відвідування російськими службовцями митних органів ЄС для вивчення практики їхньої роботи.

Важливим фактором послаблення наркотрафіку стало створення у вересні 2007 р. – вересні 2008 р. двох центрів силами морських країн ЄС: Морського оперативного-аналітичного центру з боротьби з наркотиками МАОС-N, зоною впливу якого стала акваторія від Норвезького моря до мису Доброї Надії, і Центру боротьби з наркотрафіком у Середземномор'ї СЕСЛАД-М. Росії вдалося налагодити контакти з ними, що дуже важливо для співпраці в зоні Чорного та Балтійського моря.

Упродовж 2006 – 2008 рр. країни ЄС і РФ брали активну участь у «Паризькому процесі», сконцентрованому на врегулюванні наркотрафіку, у діяльності Дублінської групи, Комісії з наркотичних засобів, зустрічах «трійки» (Франція, Німеччина, Велика Британія) з Україною, США, Афганістаном, Іраном, балканськими й латиноамериканськими країнами. «Група восьми», до якої входить Росія та країни ЄС, також взаємодіє в цьому питанні з к. 90-х рр. ХХ ст., приділяючи останніми роками особливу увагу трансатлантичному трафіку кокаїну [18].

На регулярній основі проводяться зустрічі міністрів внутрішніх справ і юстиції у форматі засідань Постійної ради партнерства Росія – ЄС зі спільного простору свободи, безпеки й правосуддя, на яких підсумовуються результати спільної боротьби проти наркобізнесу, визначаються вектори подальшої роботи. РФ входить до складу тимчасово створених розшукових груп Європолу і проводить спільно з організацією й зацікавленими країнами ЄС наради, на яких розробляються конкретні дії кожної країни-учасниці операції. За даними Центрального російського бюро Інтерполу, спільними діями, наприклад, розгромлено транснаціональне угруповання, яке перевозило великі партії гашишу з Ірану через Азербайджан до Росії та ЄС [19].

Наведені механізми спрямовані на боротьбу з наркотрафіком на «героїновому» та «кокаїновому» шляхах і на знищення каналів поставок синтетичних наркотиків до Росії з Європи. Існує кілька маршрутів наркотрафіку: балканський маршрут, який використовується косовськими, албанськими і македонськими угрупованнями для транспортування кокаїну, героїну та каннабісу; південно-західний – для трафіку героїну, кокаїну, каннабісу й екстазі африканськими та російськими угрупованнями; північно-західний маршрут спеціалізується на постачанні кокаїну та синтетичних наркотиків переважно литовцями; південно-середземноморський шлях, що проходить повз Одесу, використовується для наркотрафіку героїну [20].

Сьогодні мова йде про створення нового «Золотого трикутника», який охоплює Албанію, Косово та Македонію. Географічний регіон Косово перетворився на головний «транзитний наркокластер Європи», епіцентр, у якому стикаються два глобальних наркопотоки – кокаїновий через Африку і героїновий через Туреччину, а також здійснюється цільова перевалка наркотиків до країн ЄС. За оцінками ООН, щороку через Косово протікає 50 т героїну, а це контроль над 70% героїнового ринку в Швейцарії, Австрії, Німеччині, Угорщині, розмір щорічного прибутку від якого складає 3 млрд. євро, що вдвічі більше території краю [21]. ЄС поки що не в змозі покращити ситуацію з наркотрафіком у Косово. Російська сторона, у свою чергу, виступила з ініціативою створити неформальне об'єднання – т.зв. «Балканську антинаркотичну п'ятірку, або Балканський антинаркотичний квінтет» з Росії, Македонії, Чорногорії, Албанії на чолі з Сербією і влітку 2011 р. підписала відповідні угоди з Сербією та Македонією [22].

Проблема наркотрафіку через Косово, як бачимо, стоїть досить гостро, проте кооперація РФ і ЄС відбувається передусім відносно Афганістану, адже він контролює 90% виробництва героїну, а в останні роки обігнав Марокко і за обсягами постачання гашишу [23]. Суттєвою проблемою є те, що основні райони вирощування опіумного маку знаходяться на півночі, сході та центрі країни, де ігнорують владу Кабулу і де немає іноземних гарнізонів, тому прогнозується посилення ролі т.зв. «шовкового шляху» – через держави Середньої Азії та Східної Європи. Позначимо, що ця сфера співпраці була визначена «Дорожньою картою» зі спільного простору свободи, безпеки та правосуддя. На наш погляд, боротьба з афганським наркотрафіком – один з найперспективніших напрямів взаємодії РФ і ЄС, бо цю проблему неможливо вирішувати в односторонньому порядку.

Безумовно, сьогодні важливу роль у центральноазіатському регіоні відіграє НАТО. На думку А. Циганка, аналіз дій коаліції в Афганістані демонструє нездатність

Альянсу самостійно припинити виробництво й постачання важких наркотиків з країни і вважає за потрібне розробити спеціальну програму боротьби з наркотиками, аналогічну колумбійській, з використанням сил ЄС, РФ і США [24]. Проект Ради Росія – НАТО з підготовки у 2009 р. 362 співробітників антинаркотичних підрозділів Афганістану й держав Центральної Азії на базі Всеросійського інституту підвищення кваліфікації співробітників МВС Росії – гарний приклад багатосторонньої співпраці [25]. Низка спільних антинаркотичних операцій була проведена силами Європейського корпусу швидкого реагування НАТО і Росії на території Афганістану й країн Середньої Азії, однак цього замало. На пострадянському просторі ситуація на кордонах є досить складною, і окремі зусилля Росії, ЄС, США чи сил СНД поки що не дають бажаного результату через відмінність у баченні сторонами проблеми та шляхів її вирішення. На думку О. Потьомкіної, в операціях з протидії наркозагрозі на території центральноазіатських країн, Росія і ЄС є скоріше суперниками, ніж партнерами, і практичні контакти, як і обмін інформацією, досі ускладнені [26].

Досить суперечливим є факт перебування в Афганістані американських військових, і ставлення до них і в ЄС, і в РФ стає дедалі негативним. Упродовж тривалого часу Захід без ентузіазму ставився до вимог Росії про її участь у протистоянні афганському наркобізнесові. Якщо в 2007 – 2008 рр. учасники Постійної Ради партнерства Росії і ЄС наполягали на покращенні контролю на кордонах і тіснішій співпраці країн-сусідів і транзитних країн, то в 2010 р. обидві сторони дійшли висновку, що американський режим в Афганістані не бореться з виробництвом наркотиків, і його політика не відповідає інтересам ні РФ, ні ЄС [27].

Логічним продовженням діалогу стало поглиблення взаємодії Росії у сфері боротьби з наркотиками не по лінії НАТО, а з інституціями ЄС, зокрема на рівні ФСКН і ЄЦМПНН. 18 січня 2010 р. пройшла прес-конференція директора ФСКН В. Іванова і П. Арлаккі – автора єдиної програми ЄС з боротьби проти наркотиків. П. Арлаккі повідомив, що у ЄС недооцінюють масштаби афганського наркотрафіку, який є загрозою безпеці всій Євразії. В. Іванов у відповідь запропонував створити спеціальну російсько-європейську комісію і вважав доцільним використовувати в Афганістані американський досвід в Колумбії 2008 р. [28].

У 2010 р. учасники Постійної ради співпраці зі свободи, безпеки та правосуддя в Казані та в Брюсселі доручили експертам дослідити різноманітні форми кооперації проти незаконного обігу наркотиків і намітили план подальшої політики їхнього непоширення, а також детально розглянули російську ініціативу «Райдуга-2». Згідно з ініціативою, варто підвищити статус проблеми афганського нарковиробництва до рівня загрози міжнародному миру й безпеці, розробити й реалізувати програму підйому економіки Афганістану через інфраструктурний розвиток, ліквідувати посіви опіумного маку та створити кадастровий облік земель південних провінцій, розвивати оперативну співпрацю з афганськими поліцейськими [29].

На поч. 2011 р. стало відомо, що країни ЄС і Росія розробляють п'ятирічний план ліквідації афганської наркозагрози із суттєвим субсидуванням антинаркотичних програм ООН, механізмом спільних операцій, кадровою, технічною і методичною допомогою [30]. Президент Франції Н. Саркозі запропонував також створити під егідою ООН спеціальний фонд боротьби з наркотрафіком за рахунок коштів, конфіскованих у наркодилерів [31].

Протидія РФ і ЄС синтетичним наркотикам хоч і є одним з основних пріоритетів спільної діяльності. Вона стосується оперативно-розшукових заходів і організованого постачання прекурсорів. Загрозливим є стрімке зростання кількості нових синтетичних наркотиків: у 2009 р. у ЄС їх налічувалося 24, а в 2010 р. – 41 різновид [32]. Оскільки рух синтетичних наркотиків здійснюється в зворотному напрямку – з Європи в Азію,

дуже суперечливою є зміна геостратегічного положення Калінінградської області як потенційного каналу наркотрафіку.

Отже, наприкінці ХХ ст. поширення наркотиків стало серйозною загрозою не лише соціально-економічній сфері окремих держав, а й міжнародній безпеці в цілому, і використання лише національних важелів впливу не може дати належного результату. Зважаючи на катастрофічні масштаби вживання наркотичних і психотропних речовин у ЄС і РФ, слід зазначити, що обидві сторони зацікавлені у скорішому послабленні впливу цієї проблеми на внутрішню й зовнішньополітичну ситуацію. Росія і ЄС завершують створення законодавчої бази відносин, активно беруть участь у міжнародних конференціях і нарадах, спільних оперативно-розшукових заходах і в цільових профілактичних операціях, які поживалися останніми роками, проте не вирішена проблема розробки ефективних механізмів обміну інформацією та координації заходів на території третіх держав. Домінантною залишається взаємодія на рівні Постійної ради співпраці зі свободи, безпеки та правосуддя, однак, на нашу думку, ще зарано говорити про високу ефективність спільної антинаркотичної діяльності. Позитивного результату можна домогтися у разі реалізації пропозицій ЄС про створення спільних слідчих бригад і проведенні митних операцій і розслідувань, а також російських ініціатив щодо Афганістану.

Складність врегулювання наркотрафіку в Росії обумовлюється недосконалістю російського законодавства, проблемами в організації митного й прикордонного контролю на пострадянському просторі, залученням громадян у наркобізнес і високим попитом на наркотики всередині країни. Стосовно ЄС можна говорити про заплутаність у розподіленні функцій між окремими антинаркотичними відомствами та у визначенні національної та наднаціональної компетенції. Аналітики прогнозують появу нових наркотиків, каналів і маршрутів, що даватиме змогу знижувати ціни й залучати більшу кількість людей, а транснаціональність характеру діяльності ускладнюватиме боротьбу з нею. Таким чином, протидія наркотрафіку і в подальшому буде одним з пріоритетних напрямів відносин РФ і ЄС, а також досить перспективною темою для дослідження, оскільки наркобізнес залишатиметься високоприбутковим видом організованої злочинності.

РЕЗЮМЕ

Стаття присвячена проблемі наркотрафіку у відносинах Росія – ЄС і її впливу на міжнародну безпеку. Автор аналізує правову основу і механізми кооперації, спільні дії та їхню результативність. У статті прогнозуються певні тенденції на майбутнє.

Ключові слова: Российская Федерация, Европейский Союз, наркотрафик, международная безопасность, сотрудничество.

SUMMARY

The article deals with the problem of drug trafficking in the EU – Russia relations. The author concentrates on the legal foundation and cooperation mechanism, common actions and its results. The article gives a forecast of future tendencies.

Key words: the Russian Federation, the European Union, drug trafficking, international security, cooperation.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Терина В. Наркобизнес: новое лицо афганской трагедии / Виктория Валерьевна Терина // МЭМО. – 2007. – №11. – С. 99.
2. Thematic programme action against transnational organized crime and illicit trafficking, including drug trafficking (2011 – 2013), April 2011. – P. 10. – [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу: http://www.unodc.org/documents/commissions/WG-GOVandFiN/Thematic_Programme_on_Organised_Crime_-_Final.pdf.
3. Потемкина О.Ю. Наркотрафик – растущая опасность / О.Ю.Потемкина // Безопасность Европы / Под. ред. В. В. Журкина. – М.: Весь мир, 2011. – С. 549 – 581.
 4. Пейруз С. Гуманитарная безопасность в Центральной Азии: как может помочь ЕС / Себастьян Пейруз // EUCAM Брифинг. - №21. – ноябрь 2011. – С. 1- 5; Steves R. Drug Policy in the European Union / R. Steves. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ricksteves.com/about/pressroom/activism/drugpolicy.htm>.
 5. EU Drugs Strategy (2005-2012) : 15074/04 JV/nt DGH II Brussels, 22 November 2004 20 р. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/04/st15/st15074.en04.pdf>.
 6. Steves R. Op. cit.
 7. EU organized crime threat assessment OCTA 2011 O2 : [EUROPOL Public Information] // Analysis & Knowledge. – File no. 2530-274. – 28.04.11. – р. 7. – [Электронный каталог]. – Режим доступу: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/octa_2011.pdf.
 8. Потемкина О.Ю. Вказ. праця. – С. 570.
 9. EU Drugs Action Plan for 2009-2012 : 2008/C 326/09 : Notices from European Union institutions and bodies // Official Journal of the European Union. – 20.12.2008. – Р. С 326/7.
 10. Потемкина О.Ю. Вказ. праця. – С. 550.
 11. Соглашение о партнерстве и сотрудничестве, учреждающее партнерство между Российской Федерацией, с одной стороны, и Европейскими сообществами и их государствами-членами, с другой стороны; Корфу, 24 июня 1994 г. // Внешняя политика и безопасность современной России (1991 – 1998) : Хрестоматия в 2 т. – Т.2. Документы. – М.: Изд. центр науч. и исслед. прогр., 1999. – С. 427.
 12. Common Strategy of the European Union of 4 June 1999 on Russia : 1999/414/CFSP. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: URL: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2003/november/tradoc_114137.pdf; Стратегия развития отношений Российской Федерации с Европейским Союзом на среднесрочную перспективу (2000 – 2010); Хельсинки, 22 октября 1999 г.: РГ 00-118 [руководящий документ] / Правительство РФ. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.allbusiness.ru/BPravo/DocumShow_DocumID_11688.html.
 13. European Union Action plan on common action for the Russian Federation on combating organized crime: 2000/C 106/02, 13 April 2000 // Official Journal of the European Communities.– Р. 2-5; Соглашение о сотрудничестве между Российской Федерацией и Европейской полицейской организацией (с изменениями от 17 ноября 2004 г.); Рим, 6 ноября 2003 г. – С. 1-2. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://russianmission.eu/userfiles/file/agreement_on_co_operation_between_the_european_police_office_and_the_russian_federation_2003_russian.pdf.
 14. «Дорожная карта» по общему пространству свободы, безопасности и правосудия, утверждённая на саммите Россия-ЕС, Москва, 10 мая 2005 года : [утверждена 10 мая 2005 года в Москве Президентом России В. Путиным, Премьер-министром Люксембурга Ж. - К. Юнкером, Председателем Комиссии Европейских сообществ Ж. М. Дурау-Баррозу и Верховным представителем ЕС по внешней политике и безопасности Х. Соланой]. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.ln.mid.ru/brp_4.nsf/sps/76B9D04B84BE5136C325700A0035AD58.
 15. Потемкина О.Ю. Вказ. праця. – С. 575.

16. Еременко В. Мировое сообщество и Россия как субъекты борьбы с транснациональным наркобизнесом и наркоманией / Вячеслав Еременко // Власть. – №3. – 2008. – С. 27.
17. Наркомафии / [авт.-сост. Н. В. Белов]. – Минск: Современный литератор, 1998. – С. 29.
18. Доклад председателя Государственного антинаркотического комитета, директора ФСКН России Виктора Иванова в Белграде в Криминалистическо-полицейской академии (23 августа 2011 г., Белград, РИА Новости) // СМИ: выступления видных политических деятелей и руководителей ФСКН России о наркоситуации в Афганистане и странах центрально-азиатского региона в августе 2011 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-290204.html>.
19. Фалалеев М. Есть контакт – с полицией. Наша милиция совместно с Европолom обезвредила крупную банду фальшивомонетчиков: интервью начальника Российского национального контактного пункта по взаимодействию с Европолom генерал-майора милиции А. Прокопчука / Михаил Фалалеев // Российская газета. – 2010. – 25 января. - Федеральный выпуск №5092 (13). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2010/01/25/evropol.html>.
20. EU organized crime threat assessment ОСТА 2011 О2... – Р. 14-15.
21. Доклад председателя Государственного антинаркотического комитета...
22. Там само.
23. ЕС и РФ признали вину США в росте производства героина // Русская линия. – 25.01.2010. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://clubs.ya.ru/4611686018427402148/replies.xml?item_no=52460
24. Цыганок А. Отношения Европейского Союза и России в области внешней безопасности / Анатолий Дмитриевич Цыганок // Политическая экспертная сеть Кремль.орг. – 1 апреля 2006 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tsiganok.ru/vpa/global/doc/74>.
25. Нургалиев Р. Дипломатия сыска / Рашид Нургалиев // Российская газета. – 2009. – 10 ноября. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nacbez.ru/society/article.php?id=2901>.
26. Потемкина О.Ю. Вказ. праця. – С. 580.
27. ЕС и РФ признали вину США...
28. Там само.
29. Доклад председателя Государственного антинаркотического комитета...
30. Макаркин А. Совместная борьба против афганского наркотранзита / Алексей Макаркин, 10.05.2011 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rus.ruvr.ru/2011/05/10/50100069.html>.
31. EU organized crime threat assessment ОСТА 2011 О2... – Р. 10.